

1741.

1. Alberti, Michael: De lactis suspectae praesentia in immu-
lis.
- 2^a = ^b Boehmerus, Justus Henricus: De jure futuro.
3. Boehmerus, Justus Henricus: De testamentis mulie-
rum.
4. Gasserus, Simon Petrus: De fento sub formula Palgeth.
5. Hackmann, Dr. Gottlieb: Culpam methodi demon-
strativa pertractam . . . defendit
6. Funckerus, Joannes: Dissertatio inang. medica, quae
de calculi curatione nova, nuper in Britanni
publicata motu viri inquiratur.
7. Funckerus, Joannes: De ictero.
8. Funckerus, Joannes: De nova methodo curandi epilep-
siam sine specificis.
9. Funckerus, Joannes: De doloribus capitis, scandalo
medicorum difficulter removendo.

10. Knoke, Carolus Gulielm: Usum parvoemial juris
Germanici: Der letzte Theil der Thier zu is successiv
conjugum demonstrat simulque praelectiones
Germanici per sem. Le bonum habendas studiorum
juralium . . . indicat.
11. Leidenfrost, Jo. Gulielm: De motibus corporis humani, et
sunt in proportione harmonica praesertim ossium
et febribus.
- 12^a = ⁶ Ludewig, Joannes Petrus, de: Differentias juris in
Romani et Germanici in pactis de superstitione her
. . . respondet.
13. Ludewig, Joannes Petrus, de: De juris gentium caesi
Von verletzten Völkern - Rechte.
14. Rose, Christianus: Dissertatio nempe sollemnem de
augusto contra medicina curato defendit.

23

1741

17

85

PROGRAMMA
DE

**NECESSITATE
METHODI SCIENTIFICÆ
ET GENVINO VSV
JVRIS NATVRÆ AC GENTIVM**

QVO

LECTIONES SVAS IN FRIDERICIANA IN
POSTERV M HABENDAS

INTIMAT

CHRISTIANVS WOLFIVS,
FRIDERICIANÆ VICE-CANCELLARIVS,

POTENTISSIMI REGIS BORVSSIÆ CONSILIARIVS INTIMVS, PROFESSOR JVRIS
NATVRÆ ET GENTIVM ATQVE MATHESIOS, PROFESSOR PETROPOLITANVS
HONORARIVS, ACADEMIÆ REGIÆ SCIENTIARVM PARISIENSIS SO-
CIVM ET REGIARVM BRITANNICÆ
AC BORVSSICÆ MEMBRVM.

HALÆ MAGDEBVRGICÆ MDCCLXXXI.
PROSTAT IN OFFICINA RENGERIANA.

Handwritten marginal note on the left edge of the page.

PROGRAMMA

DE

METHODI SCIENTIFICAE

ET GENIUM VSV

JURISNATURAE AC GENIUM

670

LECTIOES SVAS IN FRIDERICIANA IN
POSTERVM HABENDAS

INTIMT

CHRISTIANVS WOLFFVS

FRIDERICIANAE VICE-CANCELLARIVS

PROFESSOR PRAELECTOR IN IURISNATURAE
AC GENIUM VSV
HONORABILIS ACADEMIAE SCIENTIARVM
FRIDERICIANAE
SECRETARIVS

MDCCCLXXII

PROSTAT IN OFFICINA REICHERIANAE

Nemo est qui nesciat, Potentissimum
Borussiae Regem, Dominum nostrum lon-
ge clementissimum, quam primum solum
conscenderet, haud postremam habuisse
curam scientiarum in terris suis propa-
gandarum. Cum enim ipsemet rarissimo, immo inaudito
prorsus exemplo omni scientiarum genere excellat; fundi-
tus etiam perspexit, quantum interfit Reip., ut Mars & Mi-
nerva inter se arctissimo amoris vinculo copulentur & conju-
gali quasi foedere jungantur mutuo auxilio Remp. beatam
ac salvam conservaturi. Eo consilio Rex sapientissimus alte-
ro statim auspicati regiminis die de me in terras suas revo-
cando cogitavit, qui multis jam annis ante libros a me edi-
tos ea attentione legerat, quam ad eosdem legendos pluri-
mi cruditorum afferre vel noluerant, vel non poterant, singula-

gulaque in iis contenta eo acumine discreverat, quod in illis desiderabatur. Quamprimum tanti Principis, quem dudum venerabundamente colebam, propensissima erga me voluntas mihi innotesceret; fieri profecto haud quaquam potuit, quin pronus essem ad voluntatem meam voluntati regiae submittendam, cum non modo per omnem aetatem curam ac cogitationem omnem in solidam rerum divinarum humanarumque cognitionem propagandam contulerim; verum etiam probe intelligerem, Regi de humano genere ad eam ac utilem rerum cognitionem perducendo tam sollicito, naturali protimiseos jure deberi omnes, quorum opera ad finem adeo praclarum consequendum prodesse potest. Ast diffiteri minime possum plurimas statim animo meo succurrisse rationes, quae eundem dubium ac perplexum reddebant, ut, quid de me statuerem, reperire minime possem. Ea erat Marburgi rei meae familiaris ratio, ut vel insolita munificentia alibi vix ac ne vix quidem in melius mutari posse videretur. Regis Sueciae, Domini tunc mei indulgentissimi, & magni Principis ejusdem in terris haereditariis Vicarii singulari profusus fruebar gratia. Sub eorum protectione per tot annos otio tranquillo fueram usus, ut scientiis longe lateque diffundendis absque ullo impedimento vacare daretur. Collegis utebar Theologis, viris cordatis & pacificis, aequis rerum arbitris: quod quantum sit Philosopho beneficium Numinis providi, nemo me melius noverat. Gratus in Domum Hassiacam animus, quem quoad vixero, nunquam depositurus sum, omnem cogitationem de domicilio transferendo avertebat. Divinae igitur providentiae me totum commisi, nihil certi ipsemet decereturus, cui non minus durum videbatur praesente gratia non diutius frui, quam noviter oblatae non participem fieri debere. Ecce igitur tibi, quomodo tandem ex his animi fluctibus nihil quasi agendo emerferim!

Scripsit

Scripsit Rex Borussiae, Dominus nunc meus clementissimus,
 ad Regem Sueciae, Dominum tunc meum clementissimum,
 & consilium suum de me Halam revocando aperuit. Et si
 autem Rex Sueciae me suum potius, quam alterius esse mal-
 let; ex singulari tamen amore erga Regem Borussiae, nec nisi
 gratificandi studio clementissime mihi indulset, ut conditio-
 nem oblatam acceptarem, meque summa cum gratia dimi-
 sit singularibus documentis comprobata, cum abitu para-
 rem: quorum perinde ac ceterorum beneficiorum per inte-
 gros septemdecim annos in me largiter collatorum memo-
 ria nunquam animo meo excidet. De voluntate igitur di-
 vina prorsus certus Halam redii, qui Marburgi vitam finire
 constitueram, omnem curam cogitationemque meam nunc
 eo convertens, quomodo expectationi Regis satisfaciam.
 Contulit in me Rex benignissimus munus Cancellarii Aca-
 demiae Fridericianae vicarium, ut, quoties vir summus ab-
 sens est, vel morbo aut alia quacunque de causa impeditur,
 vicem ejus subeam. Constituit me Professore Juris Na-
 turae & Gentium atque Mathematicos: indulset privilegium do-
 cendi, quodcumque e re studiosae juventutis visum fuerit, ut
 omnium desiderijs satisfacere valeam, quotquot doctrinae soli-
 dae hauriendae gratia ad celeberrimam hanc Musarum sedem
 confluere voluerint. Quid igitur a me expectandum sit,
 publice significare debui. Puto me satisfacturum expecta-
 tioni omnium, ubi intentioni regiae satisfecero. Placet Re-
 gi solida, quam profiteamur, doctrina in omni scientiarum
 genere: probatur methodus, qua eam tradimus. Hisce mo-
 tivis permotus, proprio motu, non alieno instinctu, me ad
 publicum docendi munus in Fridericianam suam revocavit.
 Mihi igitur incumbit, ut philosophiam universam, quae so-
 la hominem rationalem facit, perspicue & accurate expo-
 nam; ut vastum Juris Naturae ac Gentium campum longe la-
 tius patentem, quam vulgo creditur, emetiar & juri omni
 reliquo

reliquo facem præferam; ut denique ad exasciatam Mathe-
seos & intimiorem genuinæ methodi cognitionem scientiæ
cupidos perducam. Quantum distet Philosophia nostra ab
ea, quæ alias in scholis docebatur, nemo ignorat, qui, quæ
hactenus publici juris fecimus, attenta mente discendique
animo perlegit. Quam Juris Naturæ & Gentium ideam ani-
mo conceperimus, ex primo Juris Naturæ volumine hacte-
nus in lucem edito eidemque præmissa præfatione conje-
ctare licet. Qua facilitate ac perspicuitate tradamus Mathe-
sin universam, dudum agnovere, quotquot ex Elementis
nostris sapere voluerunt. Qua methodo utamur in eno-
dandis iis, quæ intellectu humano peruestigari possunt, ope-
ra nostra tam mathematica, quam philosophica loquuntur,
Quem igitur fructum sibi polliceri debeant, qui studiorum
gratia in Fridericiana commoraturi Lectionibus nostris inter-
erunt, me tacente intelligitur. Ego nullus dubito fore, ut,
sive quis ad Theologiam, sive ad Jurisprudentiam, sive ad
Medicinam tractandam animum appellat, ceteris oculatior
& eruditior evadat, nec nisi solida doctrina imbutus & vir-
tute infucata veraque honestate ornatus in patriam re-
deat, ubi in doctrinis nostris avidè hauriendis omnem ad-
hibuerit diligentiam. Monui jam alias, in methodo potis-
simum quærendam esse differentiam Philosophiæ nostræ a
reliqua, etsi quoque haud quaquam fieri poterit, ut hac
methodo usi inciderimus in multa aliis non animadversa,
alia vero alius scrutati fuerimus. Enimvero non adeo fa-
cile est veræ methodi legibus cognitionem humanam ad-
stringere, quemadmodum multis videtur, nisi externa saltem
specie tibi & aliis imponere velis, nubem pro Junone am-
plexus. Non omnes methodo scientifica utuntur, qui cita-
tionibus & definitionum, axiomatum, theorematum, proble-
matum, corollariorum & scholiorum titulis ludunt: quos
lulus

lustus non inepte crepundia eruditorum dixit Perillustis Can-
cellarius noster veræ methodi, quæ sola scientiam parit, nec
osorem habet nisi ignorantem, minime osor. Exigit vera
methodus istiusmodi definitiones, per quas definitum ita
determinatur, ut cetera, quæ eidem necessario conveni-
unt, ex iis demonstrari possint tanquam ex assumtis. Exigit
propositiones, in quibus subjectum ita determinatur, ut ex
iis, quæ de eodem sumuntur, demonstrari possit, prædica-
tum eidem convenire. Exigit denique demonstrationes,
quæ legitimorum ratiociniorum continua concatenatione ex
iis, quæ de subjecto sumuntur, tandem colligit prædicatum,
nec admittit præmissas ingredi ratiocinia, nisi in anteriori-
bus evictas, ideo inde citandas. Quod si hoc lapide Lydio
examinare volueris demonstrationes prætensas, genuinas a
spuriis separabis, modo non audeas examen, quod viribus tuis
impar. Equidem non ignoro esse aliquos, qui, cum in Ma-
thesi nulla attentione ad methodum ejusque vim facta versa-
ti satis acuti sibi videantur ad quævis alia fugitivo oculo per-
videnda, methodi, qua philosophamur, prolixitatem accu-
fant, etsi a se impetrare non potuerint, ut opera nostra per-
legerent, multo minus ad ea legenda eandem attentionem
atulerint, quam in Elementis Euclidis addiscendis adhibu-
erunt, propterea quod sibi jam satis videntur philosophi,
ubi animum notionibus quibusdam, quæ, quantum ad in-
telligendum sufficit, paucis pagellis exponi possunt, refer-
rum habent; eorum tamen in præsentis iudicium tanquam te-
merarium non moror, quam sit præcipitatum alibi ex insti-
tuto ostendam. Qui prolixitatem nostram ferre nequeunt, ean-
dem in *Euclide* reprehendere debent: quod quam sit abso-
num Geometriæ tyrones minime fugit. Si nullæ dantur
definitiones, nisi quarum in demonstrando usus est, si de-
monstrationibus non insunt ratiocinia, nisi quæ absque hiatu
abesse

abesse nequeunt, si denique ratiociniis non insunt præmissæ, nisi quarum recordatio lectori moram injicit, ubi prætermitterentur; minime habes, cur prolixitatem accuses. Salus in ratiocinando, quem confusæ notiones veluti per transennam veritatem acumine quodam pollenti conspiciendam nonnunquam offerentes commendare videntur, extra Mathesin præsertim, ubi imaginatio minus adjumento est, immo facilius imponit usum intellectus averfantibus, non semper tuti. Inde omnino est, quod bonus sæpissime dormitet Homerus. Sed de his aliam. Nobis enim jam propositum est necessitatem veræ methodi potissimum incuicare. Equidem abunde eam evictam esse arbitror, ubi ostendero, quod paulo ante asserui, absque methodo scientifica ut veritatis convincaris, fieri minime posse; quoniam tamen generalis demonstratio iis non satisfacit, qui præjudiciis mentem occæcatam possident, ut particulatim idem evincamus, non inconsultum videtur. Nemo in dubium revocare potest, nonnisi recto facultatum mentis nostræ usui ad veritatis agnitionem perveniri: non usui enim ignorantia, abusui error debetur. Quilibet etiam largiri debet, facultatum mentis nostræ usum certis regulis adstringi, ita ut rectus non dicatur, nisi quatenus cum regulis consentit, quemadmodum ex adverso abusus iisdem contrariatur. Qui in Philosophia versati sunt, cum regulas istas distincta notione animo comprehenderint, iis nihil in eo, quod sumitur, supererit obscuri. Enimvero vera methodus regulis hæc continetur, ut adeo solus rectum facultatum mentis suæ in cognoscendo faciat usum, qui ista utitur. Ecquis ergo dubitet, vel prorsus negare ausit, absque vera methodo ut ad veritatis agnitionem perveniat, impossibile esse? Sane qui hoc fecerit, affirmare tenetur facultatum non usu & abusu ad eandem perveniri, consequenter eandem esse ad

ad ignorantiam & errorem atque ad veritatem viam: quod quid absurdius dici possit ego non video, quin potius nemini mihi videtur tantæ impudentiæ, ut, quod ad eum evidenter absurdum est, defendere non erubescat. Immo si quis eo audacia procedere velit, ut ad angustias redactus in tam manifesta absurditate præsidium omnè colloquet, illum ego contemnendum, non confutandum judico. Quid enim facias, si quis sponte insanire velit ad sanio rem mentem nunquam revocandus? Facultates mentis hominibus omnibus eadem sunt, nec unus aliter iisdem uti potest, quam alter, nisi usum in abusum vertere velit a regulis, quibus ille adstringitur, discedens. Sive igitur Theologiæ, sive Jurisprudentiæ, sive Medicinæ, sive Philosophiæ operam navare volueris, ubi certum ab incerto, verum a falso separare, nec assensum nisi veritati liquida dare constitueris, eadem omnino methodo utendum, ea scilicet, quæ ad rectum facultatum usum redit, non usui & abusui nullum relinquit locum. Qui rectum faciunt facultatum suarum usum, eundem faciunt. Eundem qui faciunt usum, eadem sentiunt. Libi ergo datur dissensus, eidem earundem facultatum usui locus non est. Non usus igitur & abusus miscetur usui, aut rectus usus prorsus negligitur, cum usus non nisi idem sit. Videamus igitur, quorumnam eruditorum sit constans consensus, & quorumnam perpetuæ sint dissensiones. Nullibi dissensus major est quam in scholis Theologorum, de quo plurimum conqueritur *Melanchton* in præfatione, quam *Vogelini* Elementis Geometriæ præmisit, etsi omnes ab eodem Magistro Christo edoctos sese profiteantur & ejusdem doctrinæ sese assentiri confiteantur. Dissentiunt in Scriptura Sacra interpretanda, dissentiunt in doctrinis. Dissensus regnat etiam inter eos, qui iisdem sacris sunt addicti. Plura jam addere nolo, tum quod verbis opus non sit, ubi re-

2081

B

rum

rum testimonia adsunt, tum quod veritas odium pariat implicabile. Non alia sane de causa jam olim adolescens adductus fui ad omnem cogitationem in methodum convertendam, qua ad certam rerum cognitionem perveniatur, præsertim cum non modo *Melanchton* in præfatione supra laudata de dissensionibus istis conquestus & neglectum studii mathematici accusans non ante tantorum malorum finem fore asserat, quam ubi ad veram & eruditam studiorum rationem juvenus revocata fuerit, quemadmodum ad præfationem Elementis meis Matheseos universæ præmissam dudum me monuisse memini: verum etiam *Neumann*, Inspectoris tunc temporis Ecclesiarum & scholarum apud Uratislavienses Augustanæ Confessioni addictarum me confirmaret autoritas, qui Theologiam & Philosophiam moralem ad methodum Mathematicorum exigendam esse contendebat, meamque Matheseos methodi gratia & Physicam discendi ardorem valde probabat, hoc addito: Rara avis, Theologus Physicus & Mathematicus! Tunc enim mihi propositum erat Theologiæ me consecrare, etsi Deus aliter de me statuerat. Si quis igitur perpetuas istas dissensiones Theologorum iisdem sacris addictorum, quorum consensus non nisi formulis continetur, quæ imperantur, perpendit, & quanta animi contentione de rebus, quas haud raro neutra altercantium pars satis intelligit, disceptetur, ad animum revocatus; is haud difficulter hinc colliget, veram methodum non esse eam, quæ hæctenus placuit Theologis, eosdemque usus facultatum mentis non usum & abusum miscere. Necessè igitur est, nostra præsertim ætate, qua plurimi alienæ autoritati non facilem habentes fidem in errores profanos se precipites dant, ut de invalescente indies irreligiosorum turba ubivis terrarum tot ac tantæ audiantur querelæ, ut Theologia ad veram methodum reducatur & antistes sacri sermones suos

suos ad populum ad eandem methodum componant, quem admodum fieri iussit Rex piæ memoriæ FRIDERICVS WILHELMVS solidum a superficiali acumine suo discernens. Nec est quod excipias, Theologis accurata methodo opus non esse, propterea quod divina gratia adjuti natura opus non habeant. Quis enim Theologorum ab Enthusiastarum erroribus procul remotus unquam negavit, gratiam naturam non tollere, sed tantummodo perficere? Quis temeritate non condonanda contendet, veritatum sacrarum cognitionem non obtineri nisi non usu & abusu facultatum mentis nostræ & a studio Theologiæ proscribendum esse rectum earundem usum? Neque etiam adeo est, cur a vera methodo sibi metuant ejus ignari, & nescio quod periculum inde Ecclesiæ ac saluti animarum imminere somnient, cum vera methodus non nisi rectum facultatum nostrarum usum in cognoscendo præcipiat, ut ab ignorantia & errore nobis caveamus veritatemque liquidam intimius perspiciamus. Optandum omnino foret, ut methodi veræ leges ante cognoscere studerent, quam de ea iudicium sibi sumerent, aut ab eo, quod prorsus ignorant, sibi metuerent: ita enim futurum arbitramur, ut a bono impediendo abstinerent, quodque se consequi posse desperant, aliis non inviderent; immo humeros non submitterent oneri, quod ferre recusant, Ecclesiam in periculum adducentes, quod inani conatu avertere student. Quibus Ecclesiæ salus curæ cordique est, omnibus viribus id agere debent, ut non tantum ad accuratam methodi cognitionem perducatur juvenus studiosa; verum etiam ut illius minime fallax usus ejusdem potestati subijciatur. Absit ut nonnullorum fastus eo usque progrediatur, quo nolint discipulos anteire se Magistros! Quomodo enim is cum humilitate tantopere suis a Christo commendata consistat, ego profecto non video. Sed mittamus Theologos & ad JCtos accedamus, quos vera methodo non minus ca-

rere non posse supra jam asseruimus. Equis est, qui nesciat, quam dissentientes sint Doctorum opiniones, quando de Jure quaestio incidit? Quod alii justum pronunciant, alii summam injuriam esse contendunt. Quam incertae alicuius sententiae, quibus controversiae de Jure in foro litigantium dirimuntur, in vulgus notum est. Ne exceptioni locus sit, plus valere favorem in iudice, quam legem in codice, & appetitus vitio tribuatur, quod defectui verae methodi tribuendum erat, oculos totos convertamus ad impartialia, adversus quos non valet ista exceptio. Nonne lippis & tonforibus notum est, si in eadem causa mittantur eadem Acta ad diversa collegia Juridica, discrepantia esse virorum consultissimorum responsa. Recenti adhuc memoria versatur exemplum, quod solum commemorare lubet. Duo complices erant ejusdem delicti. Secundum acta & probata unus tantum deliquerat, quantum alter. A Collegio Juris uno ambo ad eandem poenam gladii condemnabantur. Cum unus capite plecteretur, alter vero versutia Advocati impetraret, ut Acta ad aliud Collegium mitterentur, hinc poena capitali absolutus non nisi biennali carcere poenam luere cogebatur. Quod adeo delictum Collegio uni videtur poena capitali dignum, alterum non nisi carcere coercendum putat, etsi utriusque suae sint rationes decidendi. Quis quaeso, dixerit, utrumque collegium rectum fecisse facultatum mentis usum in discernendo eo, quod justum est, praesertim cum in isto casu quaestio non erat nisi de hoc, quomodo tale delictum sit puniendum? Quoniam itaque vera methodus rectum facultatum mentis usum praescribit, ut justum ab injusto separare possis; quam necessaria sit intimior ejus cognitio Themidis cultoribus nemo non videt, nec minus patet, Juris Doctores vera methodo in docendo & applicando Jure minime uti. Quoniam iudice

Ulpia

Ulpiano(a) Juris periti Juris sacerdotes merito appellantur, quia justitiam colunt & boni & æqui notitiam profitentur, æquum ab iniquo separantes, licitum ab illicito discernentes; id vero minime fieri potest, nisi recto usu facultatum mentis, consequenter si vera in veritate cognoscenda methodo utaris; neminem cordatum offendet, quod ingenue doceamus; quid faciendum Jurisperitis, ut merito Juris sacerdotes appellentur, nec nomine inani glorientur. Addit *Ulpianus*, quod veram non simulatam philosophiam affectent. Vera autem, non simulata philosophia non fert inanes titulos, quibus superbiunt videri volentes, qui non sunt, quin potius exigit, ut verbis insit veritas. Non aliud igitur intendimus, quam ut JCI sint, qui dicuntur, veri nimirum Juris sacerdotes, justitiam colentes ac boni & æqui notitiam profitentes, dum æquum ab iniquo revera separant, non separare videri tantummodo volunt, dum licitum ab illicito revera discernunt, non discernere tantummodo videri cupiunt, dum veram & non simulatam philosophiam revera affectant, non vero imperitis ac credulis fucum faciunt. Neque enim censura aliorum ad laudem contendimus, quod puerili fastui tribuendum; sed veritatem, quam agnoscimus, in lucem proferendo docilium animos ad cogitandum instituímus, ut gloriam veram consequantur virtutis amplissimum præmium. Profecto si per me stare, ego quemvis alium efficerem me oculatiorem, ut ab eo discendi voluptate fruere, qui gaudeo videns alium qua in re meliorem, ut habeam, quod imitari studeam. Verum enim vero non minor est dissensus Medicorum, quam Theologorum & JCI, ita ut Medicina artis incertissimæ nomine vulgo traducatur & non incelebris quidam Medicus incertitudinis hujus sibi conscius scite dixerit, mirari sese, quod, ubi Medicus unus alteri obviam fiat, unus alteri risum minime moveat: qua etiam de causa

B 3

acci-

(a) l. r. ff. de J. & J.

accidit, ut nonnulli de Medicina ad certitudinem evehenda cogitaverint. — Ecquis ergo dixerit Medicos in tradenda Medicina vera Methodo uti, qua certum ab incerto discernitur? Quanta denique sint in scholis Philosophorum, quanta fuerint omni ævo nemo est qui nesciat, nostro inprimis tempore, quo libertas philosophandi temerariam quandam sentiendi licentiam introduxit, ita ut nihil sit tam absurdum, quin statuatur ab aliquo Philosophi nomen affectantium. Diffensiones istæ acutioribus dudum scepticismum persuaserunt, ita ut in Philosophia omni hoc unum certum putaverint, quod nihil sciatur, ac imbecillitatem intellectus humani accusaverint, quasi veritati agnoscendæ non sufficeret. Immo cum spem facerem Philosophiæ methodo vera a me digerendæ, omnibus, quibus aliquid de meo conatu suboleverat, promittere videbar, quæ præstari minime possint, ut ideo Cl. editor operum meorum Veronensis, vir acutus, circumspectus & cordatus, quem præmatura morte nuper rebus humanis exentum dolemus, in Dedicatione Logicæ meæ ad Serenissimum Principem *Aloysium Pisanum* Venetiarum Ducem scribat, me id præter opinionem omnium, quibus de meo conatu aliquid suboleverat, tanta felicitate assecutum, ut qui me legat in philosophicis, hic (ad methodum quod attinet) *Euclidem* ipsum in mathematicis legere sibi videatur. Quoniam itaque, ut verba ejusdem mea faciam, pugnis atque concertationibus sempiternis Philosophi miserime distracti veritatem, dum conantur evolvere, implicant magis atque perturbant; eos hætenus vera usos fuisse in philosophando methodo, qua verum a falso, certum ab incerto separatur, ecquis asseverare audeat, nisi qui methodi veræ nullam habet notionem, nec ejus vim unquam percepit? Ex hætenus dictis satis constare puto, quam necessaria sit veræ methodi cognitio & Theologis, & JCtis, & Medicis, & Philosophis,
utur

uitit multo luculentius ac disertius idem exponi poterat, si-
quidem volumen, non programma scribere instituissemus.
Immo puto neminem fore Theologorum, neminem JCtorum,
neminem Medicorum, neminem denique Philosophorum,
qui non ultro fateatur, Theologiam, Jurisprudentiam, Me-
dicinam, Philosophiam recta methodo esse tradendam, cum
eam, quam quisque adhibet, methodum rectam judicet. Enim-
vero vidimus, rectam methodum hactenus desideratam
esse & in Theologia, & in Jurisprudentia, & in Medicina,
& in Philosophia. Quæritur itaque, quænam sit recta
illa methodus, quæ veritatem liquidam in lucem meridianam
protrahit & omnibus, qui eam ferre possunt, conspicien-
dam sistit. Constat *Euclidem* Elementa sua ea methodo di-
gessisse, ut, qui eadem attente legit, statim nolens vol-
ens in assensum trahatur & veritati victas det manus. Nul-
lus unquam Geometrarum de veritate eorum, quæ docet
Euclides, dubitavit, multominus Geometræ de dogmatis *Eu-
clideis* serram contentionis inter se reciprocarunt. Unanimi
consensu vera esse confitentur, quæ de magnitudinibus &
numeris proposuit *Euclides*. Concedendum igitur, *Euclidem*
in tradenda magnitudinum & numerorum doctrina rectum
fecisse facultatum mentis usum, consequenter vera metho-
do digessisse Elementa sua. Quotquot igitur veritatem
liquidam attingere voluerint sive Theologi, sive JCti, sive
Medici, sive Philosophi, eundem facere tenentur faculta-
tum mentis usum, adeoque quæ docent, eadem methodo
digerere debent, quam adhibuit *Euclides* in Elementis suis
conscribendis. Methodus *Euclidis* ea est, quæ vulgo mathe-
matica appellatur, & quæ a me scientifica vocatur, singulari
autem instituto in discursu præliminari de Philosophia uni-
versa, quem *Logicæ præmissi*, philosophica nuncupatur. Scien-
tifica igitur methodus ea est, qua omnis cognitio humana ad
certitudinem reducitur, necessaria adeo Theologis non mi-
nus

nus, JCris, Medicis ac Philosophis, quam Mathematicis.
 Atat ne haftenus dicta in perverſum ſenſum trahant malevo-
 li aut qui imbecilliores ſunt, quam ut veritatem perſpicere
 poſſint, ubi præjudiciis ac appetitus vitio impeditur animus;
 pauca quædam adhuc notanda ſunt, antequam ulterius pro-
 grediamur. Negavi Theologos, JCtos, Medicos & Philo-
 ſophos haftenus in tradendis dogmatis ſuis vera uſos fuiſſe
 methodo, quæ ſcientiam parit. Abſit autem, ut quis ſibi
 perſuadeat, me ipſis denegare omnem veritatis cognitio-
 nem! Abſit etiam, ut quis opinetur, me affirmare, quod
 iidem nunquam faciant rectum facultatum ſuarum in cogni-
 ſcendo uſum! Id enim demum foret, quod non ſine inju-
 ria diceretur, & de quo jure conquererentur. Dum verò
 non alia de vulgari ſcribendi ac docendi methodo remove-
 mus, quam quæ a vi methodi ſcientificæ unice pendent, ju-
 ſtam conquerendi cauſam nemini damus. Aſſeveramus ni-
 mirum, abſque methodo ſcientifica impoſſibile eſſe, ut ve-
 ritatem liquidam intime perſpiciamus, verum a falſo, certum
 ab incerto accurate diſcernamus, nexum veritatum omnium
 & errorum manifeſtam, quam in volvunt, contradictionem
 evidentem videamus, adæquatas denique eorum, quæ cogno-
 ſcuntur, notionem conſequamur. Si quis vulgari methodo con-
 tentus ſibi hoc arrogat, is manifeſto prodit, ſe horum, quæ
 modo dixi, nullam proſus habere notionem & in eo con-
 futando oleum atque opera perditur. Methodi ſcientificæ
 tanta cum ſit neceſſitas, ut abſque ejus ope doctrina ſolida
 non liceat imbuere diſcentium animos; omnibus in poſte-
 rum viribus eo annitemur, ut ſtudiorum gratia ad nos adven-
 tantes in intimiorem methodi ſcientificæ notitiam deduca-
 mus eandemque poteſtati ipſorum ſubjiciamus. Methodus
 ſcientificæ regulis Logicæ continetur, quippe quæ nomen
 ſuum non tuctur, niſi doceat rectum facultatum mentis hu-
 mana

manā in cognoscenda veritate usum. Ad quem vero lapidem Lydium exigenda sit Logica, ut genuinam agnoscas, nec a Logicæ scriptoribus rectum facultatum nostrarum usum ignorantibus, quorum infinitus est numerus, tibi imponi patiaris, dudum in Logicæ Prolegomenis (b) docuimus ostendentes, Logicam genuinam esse praxi veterum Geometrarum conformem, ejus regulas ex ipsa mentis humanæ natura & nōtione entium in genere demonstrari posse, & per eandem rationem reddere nobis licere cogitationum, quæ se invicem naturaliter consequuntur. Lubens concedo hoc examen non esse adeo facile, ut Matheseos ac Philosophiæ omnis rudis Logicam examinare valeat, quam nondum didicit. Sed nec tyronum est examinare Logicam, qui initio studiorum judicio non suo, sed aliorum stare debent, quorum auctoritatem rationes extrinsecæ firmant. Sufficit, quod recta institutione eo perduci queant, ut, quam initio docenti habuerunt, fides in scientiam sua quasi sponte vertatur: quod quomodo fieri possit, ex sequentibus luculenter constabit. Eo igitur sine Logicam perspicue explicabimus, ut nihil in ea superfit obscuri, ejusdemque multiplicem in omni cognitione humana usum & in ipsa praxi vitæ solerter inculcabitur. Rationes extrinsecæ, quæ persuadere possunt tyronibus veritatem Logicæ nostræ hæ sunt. Ad Mathesin addiscendam, quemadmodum plus simplici vice monuimus, methodi potissimum cognoscendæ gratia accessimus, adeoque in eam omnem mentis aciem convertimus operamque in primis dedimus, ut demonstrationes redderemus completas & ordinatas, consequenter ut notionem adæquatam demonstrationum consummatarum consequeremur, quam distinctam non habuisse summos, qui magno suo merito celebrantur in Orbe, Geometras, facile doceri poterat, si prolixioribus esse liceret. In

(b) §. 26. 27. 28.

opere etiam maiore Logicæ singula exemplis mathematicis illustravimus. Satis adeo se circumspicuum præbet, qui fidem habet asserenti Logicam nostram esse praxi veterum Geometrarum, veluti *Euclidis*, conformem. In eodem opere theoriam Logicæ ex ipsa mentis humanæ natura & notionem entium in genere demonstravimus, id quod ante nos nemini in mentem venit. Cum nemo ante nos methodo scientifica in tradenda Philosophia feliciter fuerit usus; non est quod sibi metuat a præcipitantia, qui fidem habet asserenti, theoriam nostram Logicæ ex ipsa mentis humanæ natura & notionem entium in genere esse demonstrabilem. Denique nos primi omnium publice monuimus, per regulas Logicæ seriem perceptionum in anima esse explicabilem (& in Psychologia atque altera Philosophiæ practicæ universalis parte fidem dedimus oculatam. Quamobrem nec est, quod vereatur, ne forsitan fallatur, qui fidem habet asserenti, per regulas Logicæ nostræ seriem perceptionum in anima esse explicabilem. Si quis nasutulus aliorum famæ detrahendo ad nominis celebritatem contendens multa hic sumi arguetur, quæ tyroni certa non sunt; is miserrime certum cum probabili, fidem cum scientia confundit & hoc ipso genuinæ Logicæ se ignarum probat, commiseratione, non refutatione dignus. Magna igitur fiducia ad nos accedere possunt, qui genuinæ Logicæ addiscendæ desiderio flagrant. Verum enim vero etsi quis Logicam genuinam didicerit eamque totam animo comprehenderit; ejus tamen examen nondum in potestate habet, nec methodo scientifica dextre uti potest. Quamobrem Rex sapientissimus quoque voluit, ut Mathesin doceremus. Nos igitur in posterum Mathematica ea methodo trademus, qua usus facultatum mentis in omni cognitione humana redditur expeditus & amplificatur. Quoniam nostram in docenda Mathesi methodum abunde explica-

placavimus in Tomo quinto Elementorum Matheſeos univerſa; quæ ibi legi poſſunt, hic repetenda non ſunt. Quodſi quis in mathematicis ſedulum ſeſe nobis præbuerit auditorem, is ubi in Arithmetica & Geometria ſuam non paſſus fuerit attentionem ac diligentiam, animadvertet Logicam noſtram eſſe praxi Geometrarum conformem, & aſſiduitate rectum facultatum ſuarum in veritate cognoscenda uſum faciendi quendam ſibi habitum comparabit. Habitus hic ut indices magis magisque confirmetur, idemque uſui ſit in omni ſtudiorum academicorum omnique futuro vitæ genere, Philoſophiam univerſam, quam primi methodo ſcientifica digerere cœpimus, ex primis ſuis principiis ea perſpicuitate explicabimus, ut auditores noſtros ſupponamus rerum omnium ignaros, eorumque animos doctrina ſolida imbuemus. Qui hiſce lectionibus frequenter intererunt & omnem adhibebunt diligentiam, quæ doctrina ſolidæ acquirendæ convenit, inexpectata in Theologia, Jurisprudentia & Medicinâ fruenter luce, ac in dirigendis actionibus ſuis evadent circumſpecti & erga alios æqui. Non opus eſt, ut de fructu Philoſophiæ, quam proſitemur, verba faciamus. Poſtquam enim ſingulari providentia divina contigit, ut totius Europæ oculi in eandem fuerint converſi; opera mea philoſophica in omnium manibus verſantur, & ubiſvis locorum reperiuntur, qui Philoſophiæ noſtræ utilitatem proſpiciunt noſtramque philoſophandi rationem approbantes cum Cl. Editore Veronenſi operum noſtrorum philoſophicorum, quæ Latino idiomate conſcripſimus & in poſterum continuaturi ſumus, ſperant fore, ut methodus noſtra philoſophica, cum plane erit perſpecta & cognita, teneatur ab omnibus, & nullo unquam tempore intereat. Sufficit itaque publice ſignificaffe, me poſthac perinde ac ante ſeptemdecim hoſce annos in hac Academiâ ſingulas Philoſophiæ partes Juventuti Studioſæ eſſe explicaturum, Metaphyſicam ſcilicet, Philoſophiam moralem ſive

C 2

Ethi-

Ethicam, Philosophiam civilem sive Politicam, Philosophiam naturalem sive Physicam, Philosophiam denique experimentalem, qua ad certam naturæ cognitionem via sternitur. De instituto harum lectionum in peculiari libello jam olim dixi. Prodiit sub titulo Rationis Prælectionum, cum adhuc in hac Academia docerem, ac deinde cum augmento quodam de lectionibus Grotianis recusus fuit, cum in Academia Marburgensi publico docendi munere fungerer. De mea quoque philosophandi ratione ac singulis Philosophiæ partibus ea, quæ prænotanda sunt, exposui in libro Germanica lingua conscripto de scriptis meis in universum, quæ de Philosophia patrio sermone edidi. Hos igitur libros consulat, qui plura de prælectionibus nostris philosophicis prænoscere cupit eorundemque fructum quodammodo perspicere gestit, ut ardor discendi magis intendatur assiduitatem, qua in doctrina solida haurienda opus est, conservaturus. Non hodie demum ad docendam Philosophiam accedimus; sed per continuos triginta octo annos in diversis Academicis eodem semper applausu eandem docuimus. Quodsi ergo de Prælectionibus nostris philosophicis plura dicere inutiliter vellemus, eas commendare velle videri poteramus, qui tamen nunquam desideravimus Auditores, nisi quibus eadem semetipsas commendant. Publice tantummodo significandum erat, quibusnam prælectionibus in hanc Academiam redux vacaturus sim, ne doctrinæ solidæ cupidi ignorent, ad quasnam ipsis pateat aditus, ubi ad nos accedere decreverint. Quod de studio genuinæ methodi notitiam animis auditorum nostrorum ingenerandi eandemque in potestatem ipsorum redigendi fufius differuerim, necessitate, quæ legem non habet, coactus & invitus feci, quod non modo videam plurimos veræ methodo adversos, sive quod eam inutilem arbitrentur, sive quod proflus non

cuam

cum existiment; verum etiam ab eodem procul adhuc distantes, qui eam adamant eademque uti volunt. Quemadmodum enim illorum autoritate præjudicia doctrinæ solidæ propagandæ damnosa alte lateque serpunt; ita ex adverso multi, quorum animos illa non occupant, a verâ methodo avertuntur, nec doctrinæ, cui inhiant, compotes redduntur. Redimus itaque voluntate Regis doctrinæ perfectæ studiosi ex longo intervallo ad easdem lectiones, non sine Numine provido interruptas, quas in eminenti hac Musarum sede non minore utilitate discentium, quam fidelitate atque assiduitate per septemdecim annos continuaveramus. Enimvero Rex sapientissimus Fridericianæ, cui me reddidit, utiliorem me esse vult, quam fueram antea atque ideo Jus Naturæ ac Gentium a me doceri jubet, quod methodo scientifica digerere cœpi & per aliquot annos in Academia Marburgensi interpretatus sum. Quoniam qui hæcenus ad Jus hoc enucleandum animum appulerunt, nimis arctis limitibus idem coarctarunt, differentia ejus a positivo non intime perspecta, nec, quod optaverat *Grotius* (c), speciosiora opera jactis ab eo fundamentis superstruxerunt, sed primum de mente ipsius assequenda tantummodo solliciti nonnisi commentatores & repetitores egerunt, deinde audaciores facti multa reformando non in melius, sed in pejus mutarunt; illius quoque amplissimum usum penitus inspicere non potuerunt. *Grotius*, qui primus hoc Jus universim & certo ordine tractavit, monuerat, quod inter populos plures aut populorum rectores intercedat (d), & reprehenderat Juris civilis Doctores, omnes Regum populorumque controversias ex legibus Romanis, assumtis interdum

C 3

(c) De J. B. & P. lib. 3. c. 25. §. 1.

(d) In Proleg. §. 1.

terdum canonibus, definire volentes (e). Quamobrem qui existentiam hujus Juris admiserunt, ejus quoque usum in definiendis Gentium controversiis agnoverunt. Non nego Jus nostrum hoc solo nomine se satis commendare & mereri, ut cum *Grotio* (f) pars Jurisprudentiæ longe nobilissima dicatur: qui tamen præterea nullum alium usum agnoscit, nimis adhuc abjecte de ejus Majestate sentit ejusque studium nonnisi ad paucos restringit. Postquam homines in societates civiles coiverunt, jura etiam tam Rectorum civitatis & subditorum originarie ex hoc fonte deducenda, & quamvis postea voluntate humana variis modis fuerint immutata, penitus tamen intelligi nequeunt, nisi ad principia Juris Naturæ & Gentium recurras. Ipsum bellum & pax, propter quam illud geritur, Jure nostro regitur. Sed ea sunt, quæ unicuique satis cognita, qui vel solum opus *Grotii* præclarum de Jure belli & pacis legit. Nobis igitur jam incumbit de iis potissimum verba facere, quæ vulgo non satis animadversa. Dudum monuit *Ulpianus* (g) jus proprium, id est, civile effici, cum aliquid addimus vel detrahimus juri communi. Per jus autem commune Jus naturæ & gentium intelligit. Dixerat enim jus civile esse, quod neque in totum a naturali vel gentium jure recedit, nec per omnia ei servit. Hoc igitur judice jus civile penitus intelligi nequit, nec de ejus æquitate certi quid statuere licet, nisi jure nostro penitus perspecto. Quomodo ex Jure naturali, seu naturali & Gentium Jure, quemadmodum loqui amant J. C. Romani strictiore sensu (h), quam qui nunc obtinet, efficiatur Jus civile, *Ulpianus* expli-

(e) loc. cit. §. 54.

(f) loc. cit. §. 32.

(g) L. 6. ff. de J. & J.

(h) Vid. Horæ subseciv. Marburg. An. 1729. trim. brunon. 2.

explicatius minime dixit. Quamobrem interpretes Juris Romani in jure naturali non satis versati ac methodi scientificæ profus ignari, quod verba JCTi plus habeant in recessu, quam in fronte promittunt, minime intellexerunt. Immo eadem de causa Juris Naturalis Doctores, quorum erat docere, quomodo ex jure naturali efficiatur civile. theoriam naturalem Juris omnis positivi profus intactam reliquerunt, quam suo ordine demonstratam dabimus opus nostrum de Jure Naturæ continuaturi. Itaque nemo existimet, in favorem hujus juris nec sine injuria in Viros Consultissimos dici, quod absque penitioris Juris naturalis notitia in omni jure positivo, quocumque tandem nomine veniat, haud raro cœcutire & quasi in tenebris cespitare debeant, cum ex adverso illud penitus perspicuus & methodo scientifica pollens plenissima luce fruatur. Multa hic dici poterant, quæ ad commendationem Juris naturalis faciunt, sed ne in disceptationem adducantur, quæ hic non satis exponi possunt, alio loco ac tempore reservanda sunt. Sufficit adeo monuisse quod a Jure naturali expectandum, ut solidam Juris positivi notitiam nobis comparemus & ex dubitationum fluctibus emergamus, jusque omne efficiatur certum, nec ullus amplius locus relinquatur controverso, fugatis opinionibus Doctorum tam variis tamque inter se dissidentibus, methodo scientifica & naturalibus inter se & positivis cum illis vi theoriæ naturalis legum civilium in concordiam redactis. Non possunt omnes articuli, quemadmodum ait *Julianus* (i), singulatim legibus comprehendi, nec hæc ita scribi, ut omnes casus qui quandoque inciderint, comprehendantur (k): sed cum in aliqua causa sententia illorum manifesta est, is qui jurisdictioni præest, ad similia procedere, atque ita jus dicere debet.

(i) L. 12. ff. de LL. &c.

(k) L. 10. ibid.

debet. Quodsi hic a vero aberrare nolis, faciem præferre debet jus naturæ, quod penitus cognitum & perspectum nec errori in intellectu, nec vitio in appetitu locum relinquit mentis aciem obtundenti, ne verum cernere possit, appetitu in assensum non influente nisi in inevidentibus. Vult Imperator (1), unum juris esse concordiam, unam consequentiam. Hujus nemo se profusus certum fieri posse existimet, nisi juris naturalis auxilio & methodi scientificæ adjumento. Jura positiva, quæ in Academiis docentur, admodum diffusa sunt, ut ea memoria complecti difficile sit discipulis multique efficerentur studiorum desertores, nisi Jurisprudentia esset de pane lucrando. Enimvero si quis Jus naturæ penitus perspexit, is levioere via, sine magno labore & sine ulla diffidentia maturius ad solidam Juris omnis positivi cognitionem perducetur. Quæ modo dixi omnia palam futura confido, ubi opus nostrum Juris Naturæ & Gentium integrum profuturum. Incassum caderent omnia, si horum fidem in præsentem lectori facere conaremur, supponenda enim erant eidem non magis certa, quam quæ probari debebant. Contra methodi vero leges aliquid audere ejus non est, qui methodi veræ doctorem se profitetur. Quinam sit Juris Naturæ usus genuinus in Jurisprudentia, quo sese mirifice commendat futuris Justitiæ sacerdotibus, ex iis, quæ dixi, intelligi potest, quamvis non ignoremus plura addi posse istis non minus præclara, quæ nunc consulto silentio præterimus: illius autem profusus convinceretur, qui veram studiorum rationem nobis præcuntibus secutus & recta via progrediendo indefessus horum omnium veritatem in semetipso experiretur. In Jure naturæ bonum & malum intrinseca ratione discernitur atque adeo sine eo virtus non agnoscitur, nec sine eo virtus infucata a fucata separatur. Jus adeo Naturæ omnem lucem

(1) L. I. C. de veteri jure enuel. &c.

affun-
bidi. or. J. (1)

affundit Philosophiæ morali, quæ quomodo ab eodem distinguatur, alibi jam docuimus (m). Quod si juris naturalis scientia satis ex asciata; philosophiæ quoque morali sua consistere potest integritas: illius vero navi hanc quoque labefactant. Omnium hominum interest, ut bonum quid sit, quidve malum accurate internoscant, ne dum virtutem sectari volunt ad vitiorum tramites deflectant tanto pertinacius malum facientes sibi que non minus, quam aliis nocentes, quanto magis a malo faciendo abhorrent. Perfecta igitur theoria boni & mali ex Jure Naturæ haurienda opus habent, quotquot obligationi naturali satisfacturi vitam perfectam anhelant. Sine intimiore Juris naturæ notitia friget virtus, nec Philosophia moralis suo fulget nitore. Quoniam, qui populo erudiendo præficiuntur, publici morum censes merito appellantur; non recte facient, quod est officii sui, nisi Jure naturæ prælucente. Quamvis enim in Scriptura sacra satis inculcentur, quæ ad omnem morum doctrinam faciunt; cum tamen Deus non demum revelaverit, quæ rationis beneficio assequi licet, sed sapienter potius supposuerit usum rationis, quam benigne concessit homini, eximium donum suum minime damnans, distinctas eorum, quæ urget, notiones ex theoria Juris naturæ exasciata petere tenetur, qui vim & potestatem verborum tenere voluerit. Quod enim *Celsus* (n) de legibus recte dixit; scire leges non est verbarum tenere, sed vim ac potestatem, idem quoque de Scriptura sacra fateri debes, nisi te omnis Logicæ ac facultatum mentis prorsus ignarum prodere velis. Nemo nisi inexperitus asseverabit, se præcepta moralia Christi, optimi Juris naturæ interpretis, penitus intelligere absque hujus Juris notitia.

(m) In præfat. ad part. I. Juris Naturæ.

(n) L. 17. ff. de LL.

titia. Sanè ipsi *Grotio*, viro valde acuto, defectu methodi
 scientificæ opum suarum, non satis sibi conscio accidit, ut Chri-
 stus sublimiorem disciplinam eamque severiorem a suis exi-
 gere visus fuerit, quam quæ Juris naturalis pandectis conti-
 netur, & Socinianorum errorem Theologis sanioribus impro-
 batum suum fecerit, quo Christus novus fertur legislator.
 Insignem vero prorsus utilitatem habet, si demonstrare va-
 les, præcepta Christi moralia esse eadem cum præceptis Ju-
 ris naturalis. Ut enim alia taceamus, haud leve argumen-
 tum affert ad dignitatem & præstantiam religionis Christia-
 næ evincendam, ejus vero veritatem commendandam, sic-
 que Jus naturæ nos nonmodo invitat, verum etiam manu-
 ducit ad religionem revelatam: qui usus haud postremus
 censeri debet, quemadmodum Philosophiæ omnis, ita etiam
 Juris naturalis. Enimvero alium adhuc usum præstat Jus
 Naturæ Theologo, nec is, quem dixi, etsi hoc solo eidem
 sese mirifice commendet, pro unico habendus. Plura sunt
 Scripturæ Sacræ loca, quæ rite nunquam interpretabitur nisi
 penitioris Juris naturæ cognitione instructus, quorum speci-
 mina dabimus alio loco. Quid quod oratores sacri verba
 ad populum facientes haud raro delabantur ad quæstiones
 juris, quas Juris Naturæ notitia destituti miserrime tractant?
 Accedit quod Pastores Ecclesiæ præsentis conscientiæ illorum,
 quorum animarum curam gerere tenentur. Conscientias igitur
 scrupulosas efficere debent certas, ut inquietæ reddan-
 tur tranquillæ. Quam multi, bone Deus, hic occurrunt
 casus, in quibus sine Jure naturæ nihil agitur. Nemo igitur
 miretur, quod *Johannes Thesmarus*, Jctus quondam in
 Academia Marburgensi, cujus memoria mihi semper volu-
 ptati erit, cum opus præclarum *Grotii* de Jure belli & pacis
 perpetuis commentariis illustratum ederet, idem vocaverit
 opus Theologis perquam utile & necessarium. . . Quando
 opus

opus nostrum de Jure naturæ & gentium absolutum & consummatum proficit, non solum ea, quæ de usu ejus hæcenus diximus, multo clariora evadent ac evidentius patebunt, sed & plura hæc animadvertet, qui ad ejus usum animum attendere voluerit. Absit autem, ut quis sibi per suadeat, nos Juri civili derogare velle, aut prorsus contendere, quod istud ex Dicasteriis sit proscribendum, & in ejus locum Jus naturæ surrogandum, qui & Juris civilis a naturali differentiam forsitan melius inspicimus aliis, ejusque necessitatem vi ipsorum principiorum Juris naturæ aliquando adstruemus, nihilque contemnentes singula suo pretio æstimare solemus. A puerili illo fastu & semper fuimus, & semper erimus alieni, qui, ut præstare aliis videantur, aliena omnia contemnunt suam unice immodicis laudibus extollentes Minervam: veritatem, quam cognoscimus, in utilitatem generis humani libere profiteamur. Quoniam itaque Rex ac Dominus Noster clementissimus, cui utilitas Juris Naturæ ac Gentium abunde perspecta, munus hoc Jus docendi in hac Universitate nobis demandavit, operam quoque dabimus, ut eodem pro virili fungamur. Jus itaque istud in posterum ita enucleabimus, ut nihil in eo relinquatur obscuri ac incerti adeoque Auditores nostri omnem consequantur utilitatem, quam inde sperandam promissimus. Genuinos hujus Juris fontes recludemus & ex iis scientifica methodo totum derivabimus. Ita enim demum scientiæ præstantissimæ sumum constabit decus & ejus pomœria indices proferentur, ut nulla sit juris positivi quæstio, quæ non intra ea coerceatur, jusque naturale omni jure positivo latius patere intelligatur. Erit etiam usus Juris naturæ in Dicasteriis, quoties in gratiam finis civitatis obtinendi nihil in eo immutandum: quod quando obtineat, ex Theoria nostra naturali Juris civilis palam erit. Neque posthac in contemptum Juris Canonici pro-

arbitrio unusquisque sibi effinget Jus ecclesiasticum, sed principis religionis, quam gens unaquæque profitetur, convenienter eodem modo ex Jure naturali efficitur Jus ecclesiasticum, quo efficitur civile. Quæ enim de civili monuit *Ulpianus*, ea recte intelliguntur de omni Jure positivo, quocumque tandem nomine veniat, prouti suo loco ac tempore demonstraturi sumus. Quoniam Institutiones Juris Naturæ ac Gentium, quæ serviant Prælectionibus nostris academicis, non ante conscribere consultum ducimus, quam opus Juris Naturæ ac Gentium ad umbilicum fuerit perductum; interea opus præclarum *Grotii* de Jure Belli & Pacis interpretaturi sumus. Idem fecimus in Academia Marburgensi & rationes, quæ nobis hoc persuaferunt, exposuimus in præfatione ad editionem hujus operis *Grotiani* Marburgensem, quam in usum Auditorii nostri curavimus. Ibidem etiam & in capite ultimo Rationis Prælectionum novæ editionis docuimus, quomodo in eodem explicando versetur. Itaque non opus est, ut hic repetamus, quæ ibidem legi possunt: neque enim lubet cramben bis coctam apponere. Atque hæc dicta sunt de prælectionibus privatis, quibus in posterum tempus impendemus in hac Academia. Restat ut etiam nonnulla dicamus de Lectionibus publicis. Dicam vero breviter. Publice docebo, quæ ad uberiorem Juris Naturæ ac Gentium enucleationem & ejus usum amplificandum faciunt. Puto itaque me muneris mihi demandati partes adimplerurum & privilegio docendi, quicquid ere studiosæ juventutis commodum mihi visum fuerit, recte usurum, si in iis, quæ promissi, docendis me assiduum ac indefessum præbuero, Deo vires corporis ac animi benigne conservante. Puto non minus, me hoc pacto singulis, qui doctrina solida animum imbuendi gratia in Academiam hanc advenient, abunde satisfacturum, ut ipsos huc venisse nunquam pœniteat.

Hæc

Hæc in genere dicta sunt de Lectionibus nostris academicis tam diu continuandis, quamdiu Deo visum fuerit. Enimvero expectabit dubio procul etiam, qui hoc Programma legit, ut indicem, a quibusnam Lectionibus munus docendissim exorsurus, & quasnam futura æstate sibi promittere debeat, ut de studiorum suorum ratione statuere possit. Necessè itaque est, ut de his speciatim adhuc dicam. Cum, ut huc venirem, non a mea pependerit voluntate, sed a nutu unico Potentissimi Suecorum Regis, Domini tunc mei clementissimi, sine cujus venia & approbatione condiciones splendidissimas & lautissimas acceptare nec poteram, nec volebam, regia autem voluntas circa finem demum mensis Octobris mihi innotesceret; in potestate mea positum non erat adesse eo tempore, quo collegia aperiri solent. Et si adeo abitum maturarem, quantum dabatur; haud quamquam tamen fieri poterat, ut ante sextum Decembris, quo hanc urbem ingressus sum, adessem. Antequam igitur res meas domesticas & familiares utcunque ordinare licuit, maxima pars illius temporis præterlapsa, quod lectionibus hibernis destinatum. Accedit, quod plurimi, qui lectionibus nostris interesse vellent, nomen suum dederint aliis collegiis, quæ per illam temporis partem frequentarunt. His ergo rationibus adductus præter Lectiones privatissimas, quibus nonnullorum ad sublimiora in Mathesi adspirantium desiderio satisfaciendum erat, collegium tantummodo Logicum aperire constitui, hora nona antemeridiana, in quo rectum facultatum animæ usum in omni cognitione humana perspicue ac solide explicaturus sum; ut methodi scientificæ ad doctrinam solidam consequendam & in omni vita ad exacta iudicia ferendum actionesque rite determinandas scitu ad eam necessariæ, prouti in superioribus abunde ostendimus, intimiore cognitione imbuantur animi Auditorum. Futura

autem ætate in Lectionibus publicis demonstrare decrevi, quænam in Institutionibus sint Juris naturalis, quænam vero pure civilis, & quantum hæc ab illo discendant, ut intelligatur illud *Ulpiani* (o), Jus civile neque in totum a naturali, vel gentium recedere, nec per omnia ei servire, simulque appareat, quomodo eodem Doctore efficiatur Jus proprium, id est, civile, cum aliquid addimus, vel detrahimus Juri communi, id est, naturali. Quid ab hisce Lectionibus sibi promittere debeant, qui iis interesse voluerint, non est, quod pluribus dicam. Malumus Auditores nostros percipere fructum inexpectatum, et si suo tempore suoque loco monendi ut ad eum attentionem suam convertant, quam ut magnificis promissis ad eas invitentur. Hoc unicum silentio præterire nefas existimamus, quod eundem morem, quem in ceteris Lectionibus nostris sequimur, tenaciter quoque firmus observaturi, scilicet ut nihil dicamus, quod non perspicue explicetur, nec quicquam affirmemus, nisi quod ratione intrinseca firmetur. Privatum vero explicabimus Metaphysicam, quæ omnis cognitionis humanæ fundamentum continet, & sine qua in nullo scientiarum genere ad certam cognitionem pervenire licet. Aperiemus quoque collegium mathematicum, in quo omnes ingeni nervos in id potissimum intendemus, ut veræ, hoc est, scientificæ methodi usum in potestatem auditorum nostrorum redigamus, modo & ipsi agant, quod suum est, scilicet ut adsint frequentes & attenti, in repetitione autem assidui. Præterea Jus Naturæ ac Gentium docebimus, duce *Grotio* in eximio opere de Jure belli & pacis; in quo enucleando ita versabimur, quemadmodum in Ratione Prælectionum exposuimus. Lectiones in super privatissimas, quas me coepisse ante dixi, continuaturus sum, ut adeo collegiis pluribus aperiendis, nisi forsitan physico, per hanc ætatem otium non superesse videatur. Reliquum enim temporis

(o) L. 6. ff. de J. & J. in

in pendemus continuando operi nostro de Jure naturæ, cujus Tomus primus anno superiori lucem conspexit, & cui continuando molesta non minus, quam sumtuosa mutatio domicilii morem hæctenus iniecit. Non minus habenda est ratio illorum, qui ex scriptis a me libris & adhuc scribendis proficere cupiunt, quam qui viva voce institui desiderant, præsertim cum & hi doctrinam, quam ex ore nostro hauserunt, ex illis & perficere & augere debeant. Immo non desunt complures tum in Germania, tum in terris exteris, qui in suis ad me literis contendunt, me plus temporis in Philosophia reformanda, quam in Juventute academica informanda, collocare debere: nec desunt, qui posthabitis Lectionibus omnibus academicis me continuandis operibus philosophicis unice vacare debere arbitrantur, quod Professore Academiae agere non conveniat, quem Professore generis humani constituerit providentia divina. Quamvis vero procul ab ea vanitate remotus sim, ut titulo Professoris generis humani condecorari velim; me tamen ipso Naturæ jure obligatum esse abunde convictus sum ad omnes ingenii nervos intendendos, ut in opere philosophico, cujus maxima pars nondum perfecta, conscribendo alacriter pergam: hac vero obligatione non tolli alteram erudiendæ Juventutis academicæ non minus evidenter agnosco. Utramque enim obligationem adeo arcto vinculo inter se connexam deprehendo, ut, si illi pro virili satisfacere velim, nec huic deesse debeam. Idem sentit Rex Augustus, Dominus noster, inprimis meus longe clementissimus. Neque enim alio sine me docendi muneri admovit, quam ut celeriore gradu in instauranda Philosophia progrediar; minerval autem lautissimum præberi jussit, ne informandæ Juventuti academicæ plus temporis impendere cogar, quam patitur tam vasti operis continuatio. Equidem non dubito fore

fore haud paucos, quibus paradoxum hoc videtur: sed hi erunt, qui vel methodi scientificae leges prorsus ignorant, vel ad legendos libros eadem conscriptos non omnem attulerunt attentionem, quam afferre debebant, ut veritatum a principiis remotis dependentiam observarent. Nimirum docendo conservantur notiones fundamentales, ut maneant familiares, & evolvuntur, ut luce sua statim perstringant mentis aciem, quamprimum eandem subeunt: quod quantum juvet eum, qui veritates omnes, quæ cognoscere datur, inter se & remotissimas cum primis connectere debet, non minus ratio, quam experientia loquitur. Accedit, quod, ubi quis methodo nobis familiari docet, ut non verba fundat memoriæ infixæ, quam contra labilitatem MSC. haud raro tueri opus habet, prælectorem magis, quam Doctorem agens, sed notiones quasi tum primum nascentes continuo evolvit, donec luce sua non minus in animo docentis, quam audientium radient, animus mirifice recreatur & sanguinis circulus quamvis perturbatus æquabilitati suæ restituatur non sine certo sanitatis conservandæ commodo. Paucis multa dico, sed quæ pro dignitate hoc loco explicari minime possunt: sufficit me non loqui nisi experta, ex principiis Philosophiæ nostræ facile demonstranda, si quædam necessitas demonstrationem exigeret, ut cum systemate, quod molimur, cohæreant. Hala

Magdeburgicæ d. XIV. Jan.

Cl. Io. cc xxxxi.

Halle, Diss., 1741

TA-OL

nr. Bd. 1

f

1791
23
17
85

PROGRAMMA
DE
**NECESSITATE
METHODI SCIENTIFICÆ**
ET GENVINO VSV
JVRIS NATVRÆ AC GENTIVM

QVO
LECTIONES SVAS IN FRIDERICIANA IN
POSTERVVM HABENDAS
INTIMAT

CHRISTIANVS WOLFIVS,
FRIDERICIANÆ VICE-CANCELLARIVS,
POTENTISSIMI REGIS BORVSSIE CONSILIARIVS INTIMVS, PROFESSOR JVRIS
NATVRÆ ET GENTIVM ATQVE MATHESIOS, PROFESSOR PETROPOLITANVS
HONORARIVS, ACADEMIÆ REGIÆ SCIENTIARVM PARISIÆ SO-
CETATVMQVE REGIARVM BRITANNICÆ
AC BORVSSICÆ MEMBRVM.

HALÆ MAGDEBVRGICÆ cl^o l^o cc XXXXI.
PROSTAT IN OFFICINA RENGERIANA.